

Alam-Pedja looduskaitseala

HÄNDKAKK

Alam-Pedja looduskaitseala moodustati 1994. aastal Tartu, Jõgeva ja Viljandi maakonda. Kaitseala pindala (260 km²) on väga lähedane tema edelapiirist 4,5 km kaugusele jääva Võrtsjärvega. Kaitseala asubki endises Võrtsjärve nõos, veel umbes 7500–10000 aastat tagasi oli praegune soomaastik suures osas kaetud veega. Alam-Pedja looduskaitseala piirid kulgevad valdavalt mööda suuremaid veesooni: idast piiravad teda Laeva ja Loku jõgi, lõunast Emajõe luha lõunaserv, läänest Pede ja Põltsamaa jõgi. Vaid põhjast piirneb ta Kamari-Umbusi kultuurmaastikuga. Üldse on kaitsealal 12 vooluveekogu kogupikkusega 115 km, 55 vanajõe kogupikkusega 51 km. Jõgede vahele jäävad inimtegevusest peaaegu puutumata sood, lammialad ja märjad metsad. Erilise kaitse all on neli loodusreservaati: Karisto, Peterna, Tõllassaare ja Võiviku.

Arvude keeles on seni Alam-Pedjal leitud 640 liiki seeni, 461 liiki soontaimi, 19 liiki kalu, 2 liiki roomajaid, 6 liiki kahepaikseid, 193 liiki linde ning 43 liiki imetajaid. Kaitseala pakub varju paljudele haruldastele ja inimpeelglikele loomadele.

Alates 1997. aastast on Alam-Pedja looduskaitseala Ramsari konventsiooni alusel kaitstav rahvusvahelise tähtsusega märgala.

Kui teid on rühmas üle 10 inimese, tuleb kaitseala külastamiseks saada nõusolek kaitseala hooldajalt looduskaitseühingult Kotkas aadressil:

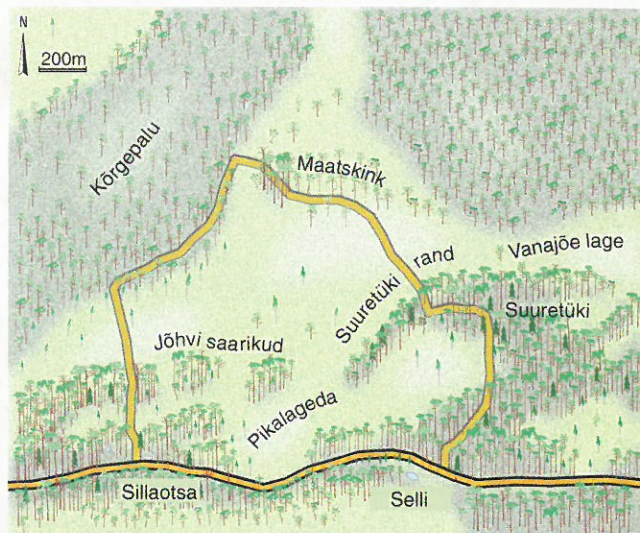
Tartu 51014, Riia 185a,
tel. (27) 428149 või 250 39996.

PUNARIND

Hoiduge asjatult häirimast kaitseala asukaid, olete siin looduse külaline!

Selli-Sillaotsa õpperada

Õpperaja algusesse viiv Laeva-Palupõhja kruusatee on ehitatud vaevalt 30 aastat tagasi. Seni kasutati talvel liikumiseks taliteid, suvel aga veeteed. Sellilt algav matkarada teeb Laeva soos kaare ja jõuab taas kruusateele Sillaotsal. Viie kilomeetri pikkuse õpperaja läbimiseks kulub poolteist tundi.

Õpperada algab **Selli** talu maadelt, kus enam kui kahe sajandi vanuse *kadaka-allee* vastas asub rada tutvustav infotahvel. Esialgu kulgeb rada mööda **Selli-Rehessaare taliteed** läbi *palumänniku*, kus kõrgete mändide all kasvavad *mustikad* ja *pohlad*. Puudeladvus võib kuulda sidistamas *tihaseid* ja *pöialpoisse*. Suvel kõlab siin *metsvintide* ja *mets-lehelindude* laul.

Suuretüki kunagist talukohta märkivate põlispuude vahelt pöördub jalgrada taliteest vasemale, Kõrgepalu suunas. Läbi männiku jõuame siit sooserva, mida kutsutakse **Suuretüki rannaks**. Siin, endiste kartulihoidmise aukude läheduses, on puujuurte all vanad *rebaseurud*. Edasi jõuame vesisele siirdesoole, kus jalavaeva kergendab laudtee.

TEDREKUKED

Nüüd tasuks tutvust teha ka soo taimestikuga. Kogu soopinda katavad erinevat tooni *turbasamblad*. Samblamätastel roomavad *küüvitsa*, *kukemarja* ja *kanarbiku* puiste varte vahel *jõhvikaväädid*. Laeva soos kohtame ka küüvitsa suuremat suguvenda *hanevitsa*. Kõikjal märkame aga *tupp-villpea* mättaid, varakevadel pistab see taim oma pintsliatolise õisiku esimesena lume alt välja, juunis muudavad tema karvatupsutaolised vilikonnad raba-pinna üleni valgeks. Seal, kus vesi soos liigub, kasvab *pilliroog* või *ubaleht*. Lagedal kasvab üksikuid kiduraid kaski ja mände. Siinsed kahe kuni kolme meetri kõrgused *rabamännid* võivad olla rohkem kui saja aastased.

HANEVITS

Maatskingul katkeb laudtee viivuks. Kuulame nüüd hetkeks tähelepanelikult, siia kostab kevadel *tetrede* kudrutamine ja *sookurepaari* trompethüüd. Kindlasti kuuleme aga *ronkade* kronksatusi. Siit leiame ka *kaljukotka* vahipuu, soosaar jääb *hundi* liikumisrajale.

Kõrgepalu on suurem rabamännikuga soosaar. Mändide all looklev pururada on tehtud loomarajale. Sellel rajalõigul armastavad peesitada *rästikud*, *sookailu* puhmaste vahelt läheb mõnikord rabinaga lendu *metsisekukk*.

Kõrgepalult taasalgav laudtee läbib siirdesoo, märjemal ajal tõuseb vesi *ubalehtede* ja *soopihlade* vahel peaaegu laudteeni. Siin saab sügiseti endale rabamälestuseks ka *jõhvikaid* suhu noppida.

Ees paistab soosaarte riba – need on **Jõhvi saarikud**. Liivasel pinnal kasvavad siin *sinikad* ja *pohlad*, rajäärne mändidealune on täis *põdrasambliku* valgeid vahutupse. Tagasi lagedale siirdesoole piiludes võib varakevadel taevaalotuses märgata *merikotkapaari*.

Sillaotsa talukohas ei ela inimesed juba aastakümneid. Endised talumaad on raba ja mets taas oma rüppe võtnud. Üksnes *händkakud* käivad siin kevadeti huikamas. Siin lõpeb ka laudteering. Alguspunkti Sellile saab mööda kruusateed vasakule keerates.